

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ЯНУАРИ – МАРТ 2024

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

— 145 ГОДИНИ —

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение.....	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2024
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

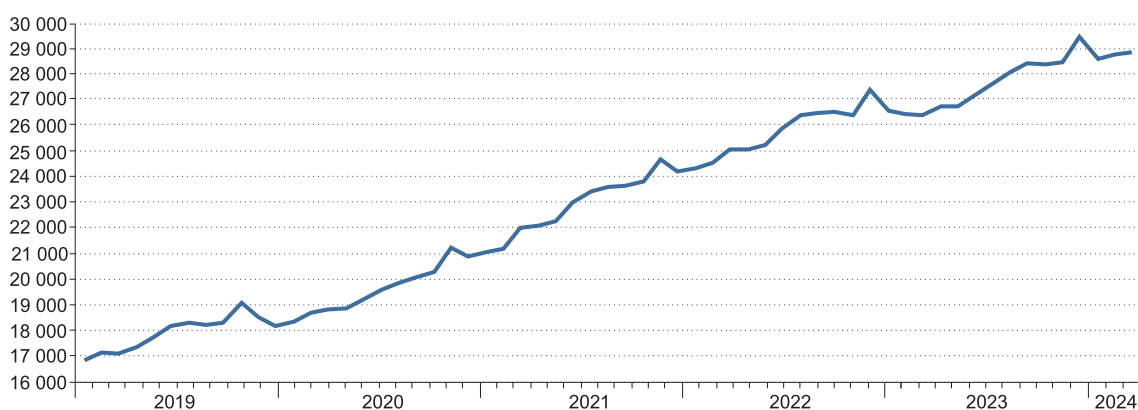
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на март 2024 г. парите в обращение достигнаха 28 893.6 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на март 2023 г.) те нараснаха с 9.3%, или с 2457.6 млн. лв. Спрямо съответния предходен едногодишен период увеличението им е по-голямо както в процентно отношение, така и като абсолютна стойност.

Пари в обращение (март 2019 г. – март 2024 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През първото тримесечие на 2024 г. динамиката на парите в обращение следваше очерталата се през годините сезонност. За този период от годината е характерен отрицателен емисионен резултат.

През януари – март 2024 г. парите в обращение намаляха с 568.4 млн. лв., или с 1.9% в сравнение с края на 2023 г. Намаление в рамките на разглеждания период бе отчетено през януари – с 3.1%, докато през февруари и март парите в обращение нараснаха съответно с 0.5% и 0.4%.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 март 2023 г.	30 декември 2023 г.	31 март 2024 г.
Пари в обращение – общо, (в т. ч.)	26 436.0	29 462.1	28 893.6
Банкноти	25 874.8	28 870.0	28 297.2
Разменни монети	559.7	590.2	594.9
Възпоменателни монети	1.5	1.9	1.5

Източник: БНБ.

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на март 2024 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.93%, а на разменните монети – 2.06%. През първото тримесечие на годината делът на банкнотите е намалял с 0.06 процентни пункта за сметка на същото увеличение на дела на разменните монети.

С Решение № 33 от 22 януари 2024 г. на Управителния съвет (УС) на БНБ от обращение бяха извадени възпоменателните монети, емитирани през 2018 г., които престанаха да бъдат законно платежно средство от 5 февруари 2024 г. След тази дата емитираните през 2018 г. възпоменателни монети ще се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2025 г.

В изпълнение на приетата от УС на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2024 година“ и на основание на чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка през първото тримесечие БНБ пушна в обращение следните възпоменателни монети:

- златни възпоменателни монети на тема „Св. Богородица – Златна ябълка“ с номинали от 10 лева, 20 лева, 50 лева и 100 лева, които са без определен тираж и
- медна възпоменателна монета на тема „125 години от рождението на Панчо Владигеров“ от серията „Български творци“, с номинална стойност 2 лева и тираж – 7000 броя.

Към 31 март 2024 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на 2023 г.

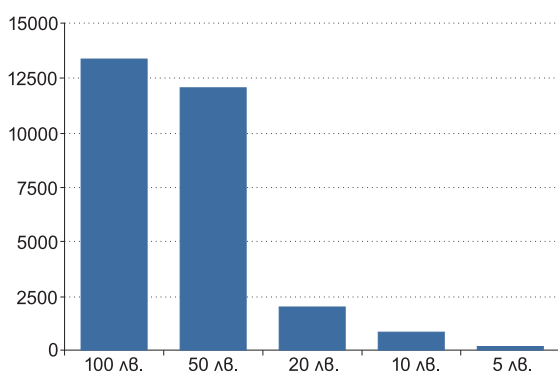
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

В края на март 2024 г. в обращение са 582.5 млн. броя банкноти, които са с 23.4 млн. броя, или с 3.9% по-малко в сравнение с края на 2023 г. За същия период общата им стойност намалела с 2.0%, достигайки към 31 март 28 253.1 млн. лв.

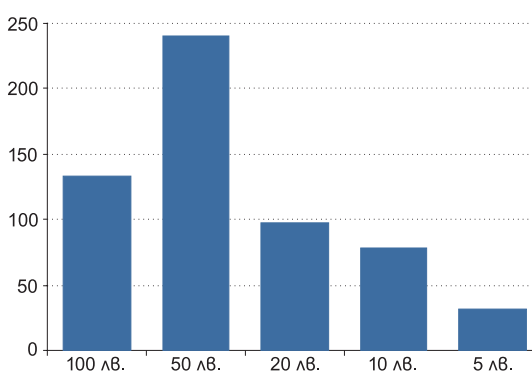
Средната по стойност банкнота в обращение в края на първото тримесечие на 2024 г. е 48.51 лв., което представлява увеличение с 0.93 лв. спрямо края на 2023 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.11 лв., или с 4.5%, вследствие на продължаващото нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева и същевременното намаляване на броя на банкнотите от 10 и 20 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 31 март 2024 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

С най-голям дял (41.28%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на първото тримесечие на 2024 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 31 март в обращение са 240.4 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.44%) е броят на банкнотите от 5 лева.

Спрямо края на 2023 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нарасна дяловете на номиналите от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението при дела на банкнотите с номинал 100 лева – с 1.09 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите с номинална стойност 10 и 20 лева намаляха, като по-голямо с 0.75 процентни пункта е понижението на дела на 20-левовете банкноти.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 25.8 млн. (4.6%), а стойността им – с 2422.5 млн. лв. (9.4%). Запазва се тенденцията от предходните периоди към висок годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева).

Спрямо края на март 2023 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нарасна дяловете на номиналите от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението на дела на банкнотите от 100 лева – с 2.26 процентни пункта. Прямо същия период дяловете на банкнотите от 10 и 20 лева намаляха, като най-много се понижи този на банкнотите от 20 лева (с 2.30 процентни пункта).

В края на март 2024 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 100 лева е 13 319.0 млн. лв., което е най-големият дял (47.14%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.56%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на 2023 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение нарастване беше отчетено при дела на банкнотите от 5 и 100 лева, съответно с 0.01 и 1.37 процентни пункта. За същия период дяловете на номиналите от 10, 20 и 50 лева намаляха в интервала между 0.18 и 0.75 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нарасна делът единствено на банкнотите с номинал 100 лева – с 2.73 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като по-съществено е понижението на дела на банкнотите от 20 и 50 лева, съответно с 1.31 и 1.11 процентни пункта. Най-малко за едногодишен период намаля делът по стойност на банкнотите от 5 лева – с 0.02 процентни пункта.

В края на март 2024 г. в обращение са 3249.3 млн. броя разменни монети, които са с 26.4 млн. броя, или с 0.8% повече в сравнение с броя им в края на 2023 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 4.6 млн. лв., или с 0.8%, и в края на март 2024 г. достигна 594.9 млн. лв.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на първото тримесечие на 2024 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на 2023 г., така също и за едногодишен период.

През първото тримесечие на 2024 г. по-голямо в процентно изражение е нарастването на броя на разменните монети с номинал 5 и 20 стотинки и 2 лева, съответно с 1.2%, 1.4% и 1.2%. За същия период номиналите от 1, 2, 10 и 50 стотинки и от 1 лев в обращение се увеличиха в интервала от 0.3% до 1.0%.

На годишна база се запазва общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. Прямо края на март 2023 г. общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 167.2 млн. (5.4%), а

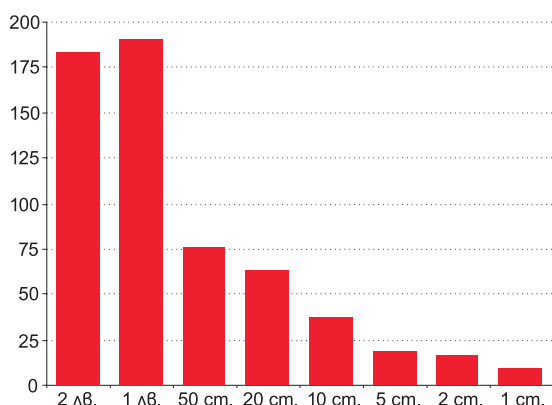
стойността им – с 35.1 млн. лв. (6.3%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 20 стотинки – със 7.8%. В края на март 2024 г. в обращение са 314.1 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 22.8 млн. броя. С бърз темп нараства и броят на монетите от 10 стотинки и 2 лева, съответно със 7.2% и 7.1%. Броят на монетите от 1, 2, 5 и 50 стотинки и от 1 лев в обращение нараства в интервала от 4.0% (при монетите от 2 стотинки) до 6.4% (при монетите от 5 стотинки).

С най-голям дял (28.18%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на първото тримесечие на 2024 г. продължават да са монетите от 1 стотинка. Към 31 март извън касите на БНБ са 915.8 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.82%) е броят на монетите от 2 лева, като към 31 март в обращение са 91.7 млн. броя от тях.

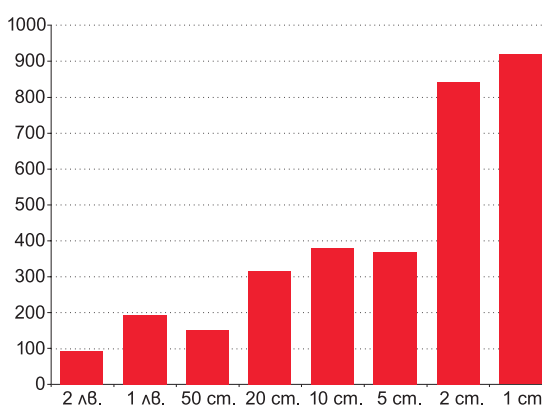
В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на 2023 г. дяловете на монетите от 1, 2 и 50 стотинки и от 1 лев намаляха в интервала от 0.02 до 0.05 процентни пункта, докато дяловете на монетите от 5, 10 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха в интервала от 0.01 до 0.05 процентни пункта.

Структура на разменните монети в обращение към 31 март 2024 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки и от 1 лев намаляха в интервала от 0.02 до 0.36 процентни пункта, а дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 2 лева се повишиха в интервала от 0.03 до 0.21 процентни пункта.

Нарастването на общата стойност на разменните монети в обращение е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ, като с най-съществен принос са разменните монети от най-високите номинали.

Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на март 2024 г. е 191.0 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.12%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.54%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение спрямо края на 2023 г. дяловете на монетите от 50 стотинки и от 1 лев намаляха съответно с 0.05 и 0.16 процентни пункта, докато дяловете на монетите от 5, 10 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха спрямо същия период в интервала от 0.01 до 0.13 процентни пункта. Делът по стойност на монетите от 1 и 2 стотинки се запазва на нивото от края на 2023 г., съответно 1.54% и 2.83%.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 10 и 20 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.05, 0.15 и 0.24 процентни пункта. Намалението на дяловете на номиналите от 1, 2 и 50 стотинки и 1 лев е между 0.02 и 0.36 процентни пункта. Стойността на монетите от 5 стотинки в обращение е с дял от 3.08%, колкото беше и в края на март 2023 г.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода януари – март 2024 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 270 броя неистински български банкноти (в това число 225 броя циркулирали в паричното обращение). Спрямо четвъртото тримесечие на 2023 г. те са със 118 броя повече.

Брой на неистинските български банкноти (януари – март 2024 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	15	30	0	0	0
Циркулирали банкноти	50	83	77	14	1

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през първото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на март 2024 г. е 0.000046%.

В общия брой на задържаните през първото тримесечие на 2024 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 50 лева (41.85%). Броят на задържаните неистински банкноти от 50 лева представлява 0.000047% от общия брой на намиращите се в обращение в края на март 2024 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 20 лева са с дял от 28.52% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Неистинските банкноти от 100 лева са с дял 24.07%, тези от 10 лева са с дял от 5.19%, а дялът на банкнотите от 5 лева е 0.37%.

В периода януари – март 2024 г. бяха регистрирани и задържани общо 30 броя неистински български разменни монети, от които 9 броя от 2 лева, 10 броя от 1 лев и 11 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през първото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на март 2024 г. е 0.000001%.

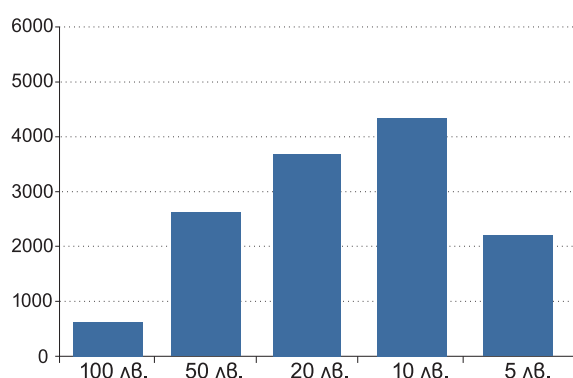
В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през първото тримесечие на 2024 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 96 броя евро (в това число 95 броя циркулирали в паричното обращение), 82 броя щатски долари (в това число 37 броя циркулирали в паричното обращение) и 4 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

III. Негодни банкноти и разменни монети³

При машинната обработка на постъпилите през първото тримесечие на 2024 г. в БНБ банкноти като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 13.5 млн. броя. Те представляват 4.93% от общия брой на банкнотите, обработени през отчетния период.

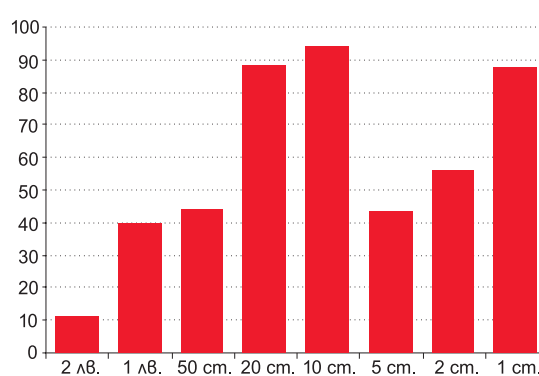
Негодни банкноти (януари – март 2024 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (януари – март 2024 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

При машинната обработка на банкнотите през първото тримесечие на 2024 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (32.27%), следвани от банкнотите от 20 и 50 лева с дялове съответно 27.40% и 19.29%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 5 и 100 лева, съответно 16.39% и 4.66%.

През първото тримесечие на 2024 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 464.6 хил. броя, които представляват 2.11% от общия брой на обработените през отчетния период разменни монети.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през първото тримесечие на 2024 г. негодни разменни монети са тези с номинал 1, 2, 10 и 20 стотинки, съответно 18.87%, 12.09%, 20.21% и 18.95%. По-малки са дяловете на отделените като негодни монети от 5 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, съответно 9.32%, 9.48%, 8.63% и 2.45%.

³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.) или с избледнели цветове.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ